

ØKOLOGISK MÆLK

Aktuel information til samtlige landbrug • August 2007

Mejerier udvider øko-produktion

Både Arla og de små økologiske mejerier har brug for mere økologisk mælk. Efterspørgslen stiger kraftigt i ind- og udland

Af Gustav Bech Jensen

Mere end hver fjerde liter mælk, danskerne drikker, er økologisk, og efter nogle års konsolidering er økologien parat til at erobre nye markedsandele.

Det går forrygende for de små selvstændige økologiske mejerier, som har svært ved at følge med.

På mindre end tre år har Thise Mejeri fordoblet pro-

duktionen. Naturmælk vokser med 20-25 pct. årligt, og nu har også Arla behov for nye økologiske andelshavere.

Efterspørgslen stiger. Både i Danmark, men især i England, Tyskland og Sverige. Hvis vi skal leve op til det ansvar, der følger med rollen som verdens største økologiske mejeri, er det nødvendigt at udvide den økologiske produktion, siger Arlas topchef, Peder Tuborgh.

Det er vores opgave og ansvar at honorere, men også at stimulere efterspørgslen, tilføjer Arla-direktøren, der lover øget produktudvikling og nye spændende produkter, ikke mindst til det

voksende eksportmarked, hvor Arla i dag afsætter op mod halvdelen af den økologiske produktion.

Internationalt baseret

I modsætning til den første økologiske bølge for 10-12 år siden, hvor den opblussende forbrugerinteresse primært var et dansk fænomen, er det nu især Tyskland og England, der driver væksten.

Mens fødevarerforbruget på det internationale marked kun vokser med nogle få procent årligt, kan økologien præstere årlige to-cifrede vækstrater og er derfor blevet en interessant forretningsmulighed for de store

butikskæder i USA og Vesteuropa.

Økologi er blevet et konkurrenceparameter i England, hvor selv fast food-kæden McDonald's har skiftet til øko-mælk. Også i Tyskland, hvor det økologiske salg sidste år steg næsten 20 pct., har alle de store discountkæder fået økologi på hylderne.

Formanden for mælkeudvalget i Økologisk Landsforening, Ernst Hørlück, ser økologi som et vækstområde.

Jeg ser det som en del af en større, international trend, hvor miljø, dyrevelfærd og etik kommer til at spille en større rolle, når vi køber fødevarer, siger han.

FOTO: KAREN MUNIK NIELSEN

Økolog klar til fem år mere

Det er en formssag, når Oluf Bøgh i år skal forny sit økologi-tilsagn. Han ved, økologisk mælk er en sund forretning.

Side 5

FOTO: JAKOB BRANDT

Innovativt øko-mejeri

Innovation er vejen frem. Man skal differentiere sig, lyder det fra Naturmælk i Sønderjylland. Ost lavet af mælk fra hø-fodrede køer, biodynamisk smør og aroniadrik er tre eksempler på højt forædlede produkter, som skal sikre Naturmælks fortsatte vækst.

Side 7

FOTO: KAREN MUNIK NIELSEN

Økologi en sund forretning

Det er en sund og bæredygtig forretning at producere økologisk mælk. De økologiske mælkeproducenter tjener mere end deres konventionelle kolleger. Det har de gjort i flere år. Og 2006 var ingen undtagelse, viser nye regnskabstal fra Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret.

Side 8

FOTO: KAREN MUNIK NIELSEN

Økologi er bedre end at udvide

Henning Jensen er begyndt at omlægge sin kvæggård ved Give. Det giver mening både i forhold til familiens mål og bedriftens økonomi.

Side 4

Kære mælkeproducent

Snak med en landmand

Der er mange steder, hvor du kan få oplysninger og hente hjælp, hvis du ønsker at omlægge til økologisk drift. Både konsulenter, foreninger og myndigheder kan svare på spørgsmål.

Men måske har du i første omgang lyst til snakke med en praktiker. Vi har sat et hold af erfarne landmænd, som er parat til at tage en snak, hvis du slår på tråden.

Mælkeproduktion

Ernst Hörluck
Kærvej 92,
Veddum,
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 53 38.
Mobil: 22 21 19 24
ernstdahlhoerlyck@
tdcadsl.dk

Produktion: 160 ha, 100 malkekøer.

Uffe Bie,
Storgårdsvej 6,
7361
Ejstrupholm
Mobil: 21 32 19 31.

bie@mail.dk

Produktion: 200 malkekøer og grovfoder.

FOTO: JENS TØNNESEN

Øvrige driftsgrene:

Planteproduktion

Torben Matthiesen
Tlf. 40 15 82 50

Kødproduktion

Mads Lystbæk
Tlf. 97 38 16 80

Svineproduktion

Poul Skovgaard
Tlf. 23 61 44 09

Fjerkræproduktion

Jan Volmar
Tlf. 23 20 32 14

Frugt, bær og grønt

Lars Skytte
Tlf. 22 15 96 88

Af Ernst Hörluck, formand for Mælkeudvalget i Økologisk Landsforening

Efter otte års pause er der nu atter åbnet for nye økologiske mælkeproducenter. Det er fordi, vi i Danmark har skabt det stærkeste marked for økologiske mejeriprodukter i verden, og fordi stærk stigende efterspørgsel efter økologiske varer i Nordamerika og i hele Europa skaber større sikkerhed for den fremtidige afsætning.

Du sidder med avisen Økologisk Mælk, som giver dig et indblik i de spændende muligheder og udfordringer, der venter dig, hvis du vælger omlægning til økologi. Økologi er en moderne produktionsform, hvor ny forskning løbende bringer nye løsninger på udfordringer i marken og i stalden. Netop samhørigheden mellem mark og stald i økologi er for mit eget vedkommende meget motiverende, og udvekslingen af viden og erfaringer i stærke netværk som staldskoler og ERFA-grupper gør det muligt at holde sig opdateret. Som økolog står man bestemt ikke alene med udfordringerne.

Jeg vil gerne opfordre dig til at overveje en fremtid som økologisk landmand. Hvis økolo-

gi har din interesse, eller du har spørgsmål i øvrigt, skal du være meget velkommen til at kontakte en landmandskollega fra panelet nedenfor eller kontakte en af de dygtige økologirådgivere rundt i landet.

På vegne af Økologisk Landsforening vil jeg gerne sige tak til Dansk Landbrugsrådgivning/Landscentret Økologi for et godt samarbejde om udgivelse af denne avis. En tak også til vore mediepartnere, Maskinbladet og avisen Økologisk Jordbrug samt hovedsponsor Friland A/S og Fødevareministeriet, som har støttet indsatsen økonomisk.

Jeg ser frem til at byde dig velkommen som økologisk landmand.

God læselyst!

De største økologiske mejerier

Der er i øjeblikket ti danske mejerier, som har indvejning af økologisk komælk. Mens de små mejerier melder om konstant fremgang og hvert år æder små markedsandele fra Arla Foods, er indvejen hos verdens største økologiske mejeri siden 02/03 faldet fra 380 mio. kg til en forventet indvejning på godt 300 mio. kg i år.

Dermed rækker Arlas planlagte tilvækst på 75 mio. kg kun til at nå tilbage på niveauet fra for fem år siden, men i modsætning til tidligere er der i dag kunder, som er villige til at betale for mælken.

	Leverand. antal	Indvej. 2007 mio. kg	Vækst i %
Arla Foods	317	300-310	- 12
Thise Mejeri	74	58	30
Naturmælk	35	31	22
Øllingegård	14	8,5	8

Øvrige øko-mejerier: Osted Ost & Mejeri ApS, Bornholms Andelsmejeri, Borup Andelsmejeri Amba, Them Andelsmejeri, Osteriet Hinge ApS og Kristiansminde Gårdmejeri.

Tilskud til mælkeproduktion

Fra i år genindfører Fødevareministeriet omlægnings-tilskud til mælkeproducenter. I en årrække har det kun været bedrifter uden mælkekvote, som har kunnet få støtte.

Staten støtter økologisk drift med et miljøtilskud på 750 kr./ha om året. Omlægnings-tilskud fås de første fem år.

Man kan få omlægnings- og miljøbetings-tilskud til alle landbrugsarealer.

Nye mælkeproducenter og nye arealer på eksisterende bedrifter er sikret tilskud som følge af en politisk aftale, regeringen har indgået om den såkaldte Øko-pakke.

Sidste frist for at søge om tilskud er i år 1. september.

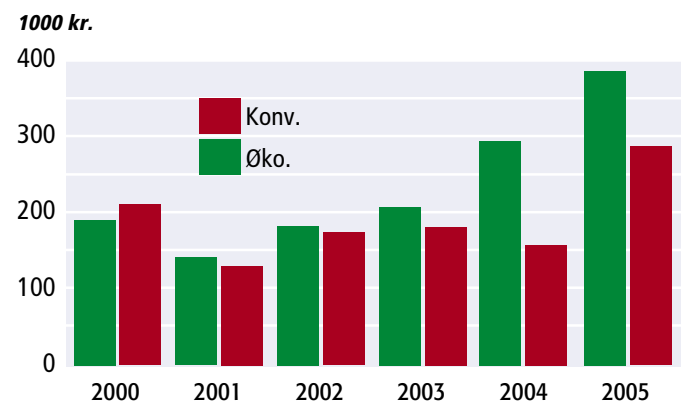
Tilskud til økologisk drift

Omlægnings-tilskuddet er størst de første to år og falder derefter. Efter fem år får man ikke længere omlægnings-tilskud. Driftstilskuddet på 750 kr./ha bliver til gengæld udbetalt, så længe man opretholder den økologiske drift.

Kr./ha	År	Omlægning	Økologi	I alt
	1	1.050	750	1.800
	2	1.050	750	1.800
	3	100	750	850
	4	100	750	850
	5	100	750	850

Økologi kan betale sig

De økologiske mælkeproducenter klarer sig bedre end deres konventionelle kolleger. Nedenunder ses seks års driftsresultater for mælkeproduktion. Kun i 2000 tjente de konventionelle mælkeproducenter mest.

Tre i top

Her bliver produceret mest økologisk mælk.

	Bedrifter	Mio. kg	% af kvote
Sønderjylland	120	115	16
Ringkøbing	102	93	15
Nordjylland	62	53	6

Kilde: Mejeriforeningen, opgørelse pr. 1. maj 2006.

Mælk fylder

Danskerne købte sidste år økologiske varer for 2,7 mia. kr. Det er en stigning på 18 pct. i forhold til året før. Selv om fremgangen var størst for kød og frugt, er det stadig mælk, yoghurt og andre mælkeprodukter, der fylder mest i indkøbskurven.

Alene drikkemælken tegner sig for ca. en fjerdedel af det samlede økologisalget i Danmark.

Økologisk mælk driver væksten

Økologi er et af de hurtigst voksende segmenter i fødevarerindustrien. Sundhed og økologi vil trække væksten i mælkesektoren de næste år

Af Gustav Bech Jensen

Økologisk mælk har været et lokomotiv for væksten på det økologiske marked i Danmark, og en lignende udvikling tegner sig nu i landene omkring os.

I Tyskland, som er Europas største marked for økologiske varer, købte forbrugerne sidste år økologi for mere end 35 mia. kr., en stigning på næsten 20 pct. i forhold til året før. Også i Storbritannien er der rift om varerne.

- Jeg tror, økologi er en blivende trend, og hvis man har lyst til denne driftsform, skal man gribe chancen. Men det er vigtigt, at omlægningen er markedsdrevet, understreger formanden for Dansk Kvæg, Peder Phillipp, der selv driver en gård med 162 ha og 150 SDM-køer ved Ribe.

Landmændene skal være parate til at levere de produkter, forbrugerne efterspørger, lyder hans filosofi, og at økologi, sundhed og nærhed i fremtiden vil blive nogle af de pejlemærker, forbrugerne går efter, er brancheformanden udmærket klar over.

- Der vil være et stigende marked for disse produkter i de kommende år. I dag er differentiering et kodeord, pointerer han. Trods gunstige markedsudsigter har Peder Phillip ingen planer om selv at gå over til økologi.

- Det passer ikke så godt, fordi min bedrift består af to ejendomme. Desuden er jordboniteten ikke velegnet, siger han.

Mejerier på udkig efter nye

For første gang siden århundredeskiftet er Arla Foods ellers på udkig efter nye økologiske mælkeproducenter. Også Thise og andre økologiske mejerier udvider kraftigt.

Siden den nordiske mejerigigant for små ti år siden gav

Ernst Hörluck trives med de faglige udfordringer, det er at drive en økologisk bedrift.

grønt lys til flere hundrede andelshavere om at omstille produktionen, er det aldrig lykkedes de danske forbrugere at tømme den økologiske mælketank hverken helt eller halvt. For en rum tid var markedet mættet, og en del af mælken måtte sælges uden økologisk merpris.

I 2005 begyndte markedet dog så småt at vende, og især de små økologiske mejerier har de sidste tre år haft kronede dage. Men også Arla kunne igen skimte bunden af mælketanken, da den tyske discountkæde Lidl med en ordre på over 300 mio. kr. sidste år slugte en pæn del af overskudsmælken.

Siden har det internationale økologiske opsving nået nye højder, og markedsanalytikere betegner økologi og sundhed som nogle af de områder, der skal trække væksten i mælkesektoren i de kommende år.

Miljø, etik og dyrevelfærd

Ernst Hörluck, der er formand for mælkeudvalget i Økologisk Landsforening og leverer til Arla Foods, hilser udviklingen velkommen.

- Siden jeg lagde om i 1998, er der sket store forandringer. Med en andel på over 25 pct. af drikkemælken slår økologien verdensrekord her i Danmark. Men i modsætning til dengang vokser efterspørgslen nu også markant i de øvrige nordeuropæiske lande.

At de økologiske varer rykker fra små tyske helsekostbutikker ind på hylderne i alle de store supermarkeds kæder, ser Ernst Hörluck som et positivt tegn.

- Alt tyder på, at økologien vil vokse, og jeg ser det som en del af en større, international trend, hvor miljø, dyrevelfærd og etik kommer til at spille en større rolle, når vi køber fødevarer.

Personligt er han især glad for at spare natur og grundvand for pesticidrester ved ikke at sprøjte, men han trives også med den faglige udfordring, det er at skabe sammenhæng og balance i mark og stald.

- Opgaven som driftsleder bliver bestemt ikke mindre, når man omlægger til økologi, siger han.

De økologiske mælkeprodu-

center er især koncentreret i Syd- og Vestjylland. Også omkring Hobro, hvor Arla indvejer økologisk mælk, er der en del økologer. Længere mod øst, ved Hadsund, hvor Ernst Hörluck bor, er der derimod næsten ingen økologiske ejendomme.

- Jeg håber, det kommer. Nu har de i hvert fald chancen. At jeg selv greb den for små ti år siden, har jeg bestemt ikke fortrudt, lyder hans udgangsreplik.

Økologien skal være markedsdrevet, understreger Peder Phillip, der er formand for Dansk Kvæg.

En tier om ugen for at skifte til økologi

De britiske økologiske mælkeproducenter går nu i aktion for at erobre en større andel af salget i Storbritannien, hvor de store supermarkeds kæder de sidste par år har sat turbo på salget af økologi og fairtrade.

- Det koster mindre end et pund (11,50 kr.) om ugen for en familie med to børn at gå over til økologisk mælk. De fleste tror, det er langt dyrere, siger Rosie Palmer, som er marketingschef i OMSCO, en sammenslutning af økologiske mælkeproducenter.

For tre-fire år siden var der ligesom i Danmark overskud af økologisk mælk i England. Men siden er efterspørgslen røget i

vejret. Forskningsresultater, som viste, at økologisk mælk indeholder flere af de sundhedsfremmende omega-3-fedtsyrer, løftede salget betydeligt, og de sidste to år er salget steget 25 pct.

Senest har McDonald's' 1.200 fast food-restauranter meldt sig på banen som faste aftagere og har helt skiftet til økologisk mælk.

I lange perioder har Arla solgt en del af det danske øko-overskud på det britiske marked, men i år har flere af de store kæder hævet prisen for at skaffe mere mælk, og en enkelt kæde har ligefrem tilbudt landmændene at dække deres omkostninger i forbindelse med omlægning for at skaffe mælk. gbj

Nyttige kontakter

Rådgivning

Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret Økologi Udkærvej 15, 8200 Århus N Tlf. 87 40 50 00.

www.landscentret.dk/okologi
Landscentret Økologi er viden-accelerator for økolandbruget. Rådgivningstjenesten tilbyder økologisk rådgivning via et landsdækkende net af lokale økologiske konsulenter ansat af Dansk Landbrug.

Rådgivning

Økologisk Landsforening Frederiksgade 72, 8000 Århus C Tlf. 87 32 27 00.

www.okologi.dk

Økologisk Landsforening tilbyder landbrugsfaglig rådgivning og rådgivning til virksomheder om produktudvikling, markedsføring og udvikling af gårdbutikker. Foreningen er for både landmænd, virksomheder og forbrugere, og har seks brancheudvalg.

Regler og kontrol

Plantedirektoratet Skovbrynet 20, 2800 Lyngby Tlf. 45 26 36 00.

www.plantedir.dk

Plantedirektoratet godkender og kontrollerer de økologiske bedrifter og de virksomheder, der forsyner økologiske landbrug med foder, såsæd m.v.

Tilskud

Direktoratet f. Fødevarerhverv Nyropsgade 30, 1780 Kbh. V Tlf. 33 95 80 00. www.dffe.dk

Direktoratet administrerer EU's markedsordninger og udbetaler støtte til økologi og miljøvenligt landbrug.

Forskning

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug og FødevarerSystemer Postbox 50, 8830 Tjele

Tlf. 89 99 16 75. www.foejo.dk

Forskningscentret koordinerer og fremmer samarbejdet mellem ca. 120 forskere på 20 forskellige institutioner.

Uddannelse

Den Økologiske Landbrugsskole Skovridervej 1, 8400 Rønde Tlf. 96 96 66 66.

www.oekoskolen.dk

Den Økologiske Landbrugsskole tilbyder hele landmandsuddannelsen samt efteruddannelse og kurser.

Information

Avisen Økologisk Jordbrug Frederiksgade 72, 8000 Århus C Tlf. 86 13 98 44.

www.okologi.dk

Udkommer hver anden fredag med nyheder og baggrund om økologi i ind- og udland. Landbrug, marked og forbrug.

Forskningsresultater, som viste, at økologisk mælk indeholder flere af de sundhedsfremmende omega-3-fedtsyrer, har løftet salget i Storbritannien.

Hø er et hit

Interessen for at fodre med hø stiger blandt økologiske mælkeproducenter. Nogle satser så kraftigt på at erstatte ensilagen med hø, at de har investeret i professionelt udstyr til at tørre og håndtere store mængder hø indendøre.

Inspirationen kommer fra ostelandet Østerg, hvor det er en udbredt praksis at fodre med meget hø. To forskellige koncepter er i spil: ladetørring af høet i løs tilstand eller tørreanlæg til rundballer.

På græs om vinteren

Flere og flere økologer har fået øjnene op for værdien af frisk luft og bevægelse for køerne og lukker dem ud om vinteren.

Det kan være på en højt beliggende græsmark men oftere på en støbt plads nær stalden, hvor køerne kan bevæge sig mere frit end inde. Blandt de fordele, som landmændene oplever, er, at tyregerne søger ud og dermed laver mindre ravage i stalden, og at klovene slides bedre.

Glade for robotter

Økologiske mælkeproducenter holder sig ikke tilbage for at gøre brug af den nyeste teknik. Således er malkerobotter i højere grad udbredt i økologiske besætninger end i konventionelle. Og økologerne formår at få økonomisk fordel ud af robotterne. En analyse af 18 økologiske besætninger - ni med robotter og ni uden - viser, at robotbesætningerne opnåede 1.000 kg mælk og 3.000 kr. mere i dækningsbidrag pr. ko end bedrifterne uden AMS.

Der står malkerobotter i mange økologiske stalde.

Økologi er bedre end at udvide

Malene og Henning Jensen vælger økologi frem for flere køer i stalden

Af Karen Munk Nielsen

Hvad gør man, hvis man pludselig bliver tilbudt 60 ha jord og har en rummelig miljøgodkendelse? For mange vil den første tanke nok være at udvide besætningen. Det overvejede Malene og Henning Jensen også, da de stod i situationen sidste år, men de endte med at lade være. I stedet omlægger de nu gården ved Give og dens 120 jerseykøer til økologi.

- Det er svært at sige nej til mere jord, men omvendt er den for dyr bare at dyrke korn på, så vi skulle finde en bedre måde at bruge den på. Vi regnede på økonomien i at sige nej til jorden og bevare status quo, på at omlægge til økologi eller at fordoble koantallet. Udvidelsen var det ringeste alternativ, fortæller Henning Jensen, som derfor valgte økologien.

En god hverdag

Og det er han godt tilfreds med.

- Jeg har slet ikke behov for, at det skal være så stort. Som det er nu, kan jeg til nød passe det selv, hvis det en dag skulle blive svært at finde en medhjælper, siger Henning.

At økologien giver et bedre afkast end den nuværende drift er egentlig ikke så vigtigt. Det understreger både han og Malene flere gange.

- Det skal selvfølgelig kunne løbe rundt, men det vigtigste er, at det hænger sammen for familien, og at Henning kan holde fri. Vi bliver ikke lykkeligere af at have en stor egenkapital, når børnene er flyttet hjemmefra, hvis de ikke har set deres far,

FOTO: KAREN MUNK NIELSEN

mens de var små. Vi skal have en god hverdag, forklarer Malene deres prioritering.

Ikke noget stort skridt

Hun er lærer og lægger ikke skjul på, at økologi er et plusord på lærerværelset. Mere end blandt landmandskolleger.

- Der er stadig mange fordomme, men folk må selv om, hvad de mener. For os er det ikke et stort

skridt at blive økologer. Vi har aldrig sprøjtet gårdspladsen eller haven, hvor børnene færdes, og vi har også altid villet have køerne på græs, fortæller Malene.

Håber ydelsen holder

Omlægningen begyndte 1. marts. Mælken skal Thise Mejeri have, når den i 2009 bliver økologisk.

- Vi er så heldige, at vi har rigtig meget grovfo-

der liggende. Det betyder, at vi kan omlægge jorden uden nødvendigvis at skulle høste så meget i år. Vi kan koncentrere os om kvaliteten, fortæller Henning, der her i foråret har pløjet 80 ha og lagt nye græsmarker ud.

En af de største ændringer i marken er, at der skal dyrkes meget mindre majs og meget mere græs.

Omlægningen fører enkelte investeringer med

Malene og Henning Jensen er klar til økologien. Selv om Malene ikke deltager i den daglige drift, er hun godt inde i de faglige problemstillinger. - Jeg vil gerne kunne forklare tingene for folk, der ikke er landmænd, siger Malene, der er skolelærer.

126 køer bliver økologiske

Malene og Henning Jensens ejendom ved Give passer godt til omlægning, efter at de har lejet mere jord.

130 ha, JB 1-3

126 jerseykøer, opdræt

Sengebåsestald fra 2002

Kvier i pasningsaftale

Ydelse: 9.500 kg EKM

Omlægning: 1.3. 2007

sig. En kviestald skal bygges om til løsdrift, og et nyt vandingsanlæg, en såmaskine og en strigle er købt ind. Alt i alt løber det op i en god million.

Umiddelbart har landmandsparret ikke de store bekymringer for, hvordan den økologiske drift spænder af.

- Det er selvfølgelig udfordrende. Kan vi holde markerne rene, og kan vi holde ydelsen? Den er i dag tæt på 9.500 kg EKM, og den falder nok lidt i begyndelsen, men vi satser da på 9.000 kg, siger Henning Jensen.

Afgræsning og malkerobotter er en udfordrende cocktail

Alle køer skal have mindst seks timer på græs dagligt i sommerhalvåret, og samtidig investerer flere og flere økologer i malkerobotter. Det giver nye udfordringer især i store besætninger. For hvordan harmonerer et højt græsoptag med en høj malkefrekvens?

Seks økologiske landmænd forsøger i øjeblikket at hjælpe hinanden med at finde gode løsninger på det spørgsmål i en såkaldt staldskole, der er

sat i søen af Landscentret, Økologi og Økologisk Landsforening i fællesskab.

- En af de tilbagevendende diskussioner er, hvordan man får kotrafikken til at glide så frit som muligt mellem stald og mark og undgår, at for mange køer står for længe og venter på at blive malket, fortæller kvægbrikskonsulent Kirstine Lauridsen, der koordinerer møderne i staldskolen.

- En af måderne kan

være at lade køerne gå ud, selv om der ikke er så længe til, de skal malkes næste gang. Ofte er robotten indstillet, så køerne ikke kan gå ud de sidste tre timer inden næste malkning. Det kan være en god ide at sætte den grænse ned, tilføjer hun.

Omvendt opfordrer hun til at holde godt øje med køer, der har for få malkninger.

- Mange oplever at de ikke har så mange malkninger om sommeren og

henter køerne ind i løbet af dagen. Det skal man nok indstille sig på, siger Kirstine Lauridsen.

Se det i praksis

30. august er der åbent hus hos to økologer ved Holstebro og Ringkøbing, der viser, hvordan de praktiserer afgræsning med AMS. Arrangementet er led i projektet AMS og afgræsning, som Landscentret, Økologi gennemfører sammen med Økologisk Landsforening. *kmm*

Gode råd

- Græsmarker tæt på gården.
- Attraktivt græstilbud.
- Drikkevand i marken.
- Placer malkerobotterne, så køerne malkes ud på græs.
- Mindst mulig passiv ventetid i stalden.
- Hav rigelig kapacitet i robotterne.

FOTO: KAREN MUNK NIELSEN

Økolog klar til fem år mere

Det er en formssag, når Oluf Bøgh i år skal forny sit økologitilsagn. Han ved, økologisk mælk er en sund forretning

Af Karen Munk Nielsen

- Sidste gang regnede vi økonomien meget nøje igennem. Det endte i et lille plus til økologien. Denne gang regner vi slet ikke. Det er en ren formssag.

I år er det ti år siden, Oluf Bøgh omlagde gården ved Hobro, og derfor skal han nu for anden gang forny sit tilsagn. Og han er ikke i tvivl om beslutningen. De 195 SDM-køer på marken kvitterer for den økologiske driftsform med topydelse, og selv foretrækker han at producere en efterspurgt højprisvare frem for lavpris-mælk.

- Vi har en høj ydelse i kraft af en utrolig god sundhed. Vi har måske ikke de højstydende køer,

men til gengæld har vi heller aldrig nogen tabere, og det er afgørende for resultatet. Hos os er en god ko en ko, der giver 30 kg mælk hver eneste dag, forklarer Oluf Bøgh, der hvert år sender mere end 10.000 kg mælk til mejeriet pr. ko.

Godt grovfoder er nøglen

Han peger på tre væsentlige grunde til køernes præstationsevne. At de kommer på græs, fra de er kalve og på den måde bliver robuste, at de får et alsidigt foder, og at stalden fungerer rigtig godt.

- Vi kan ikke afstemme foderet fuldstændigt på AAT og fedtsyrer, men det gør tilsyneladende ikke noget. Vi har ingen fodningsbetingede sygdomme. Jeg er sikker på, det hænger sammen med, de får et mere alsidigt foder. Vi er nødt til at avle godt grovfoder, og vi sørger altid for at have rigeligt på lager, fortæller han.

Oluf Bøgh viser ensila-

gesiloen frem. Her ligger køernes fuldfoder lagdelt i tre meters højde. Nederst andet slæt græs, derefter et lag crimpet korn, så tredje slæt græs og øverst majsensilagen. Det kræver lidt ekstra arbejde at dække og afdække siloen, hver gang der skal et nyt lag på, men gevinsten er, at køerne får et ensartet grovfoder hver dag.

Få dyrlægebesøg

Sundheden er i det hele taget høj. Det skyldes ikke økologisk hokus-pokus men høj hygiejne i sengebåse og omkring malkning. Forebyggelse er et stærkt kort. På Nygård er der langt imellem, dyrlægen behandler en yverbetændelse.

- De fleste bliver raske af sig selv. Er det lige efter kælvning, behandler vi, men ellers venter vi og ser, om koen bliver syg eller ej. I 90 procent af tilfældene er massage og pebermynteolie nok, forklarer Oluf Bøgh om, hvordan

han og medarbejderne griber sygdomsbehandlingen an.

Dækningsbidrag i top

Og resultatet ses på bundlinien. Som eneste økolog i en økonomi-erfagruppe med andre dygtige mælkeproducenter toppe Oluf Bøgh med et dækningsbidrag på 15.700 kroner pr. ko. Det er to-tre tusind mere end gruppens gennemsnit. Alligevel ser økologien ikke ud til at smitte.

- Jeg ved ikke hvorfor, men måske handler det om 'kubik'. Det er klart, at jeg ikke så let ville kunne udvide til 400 køer, som de kan.

På spørgsmålet om andre fordele ved at være økolog end de økonomiske, falder hans svar prompte.

- Når vi ser de forfærdelige historier på TV af søer med sår eller sprøjtegift i vandet, læner jeg mig med god samvittighed tilbage og melder hus forbi.

Ingen taberkøer. Det er en af fordelene ved den økologiske mælkeproduktion, mener Oluf Bøgh. Han forklarer køernes gode præstationer og sundhed med blandt andet afgræsning, høj hygiejne og et alsidigt foder.

Nøgletal på Nygård

Oluf Bøgh får meget ud af sine 195 malkekøer på gården ved Hobro. Der er tale om en sund besætning med absolut topydelse. Han lægger vægt på en høj selvforsyningsgrad og en sikker foderforsyning, som tilvejebringes på bedriftens 238 ha og via samarbejde med to planteavlere med yderligere 80 ha.

Markdriften 2007

155 kløvergræs

125 ha foderkorn, havre, rug hvede/lupin

24 ha majs

5 ha græsfrø

28 ha vedv. græs og andet

Sundhed, seneste 12 mdr.

	Nygård	Norm
Sygdomstilfælde	112	250
Yverbetændelse	45	97
Fordøjelse/stofskifte	15	33
Lemmelidelser	10	17
Reproduktion	32	55

195 SDM-køer

Ydelse 10.700 kg EKM

Fedt 4,02 %

Protein 3,28 %

Celletal 191.000

DB/ko 15.700 kr.

DB/kg mælk 1,56 kr.

FOTO: JØRGEN ERIKSEN

Mælk af lucerne smager anderledes end mælk af kløvergræs.

Sød majs, fed lucerne og cremet hvidkløver

Majs, græs eller lucerne? Mælken smager forskelligt alt efter, hvad koen æder

Mælk er ikke længere bare mælk med fedtprocenten som eneste forskel. I dag laver mejerierne egns-mælk og gårdmælk, og man taler om græsmælk, hømælk og lucernemælk, der udmærker sig ved måden, køerne er fodret på.

Det er ikke mindst den økologiske forsknings skyld. For få

år siden opdagede forskere ved Danmarks JordbrugsForskning, at økologisk mælk var sundere end konventionel mælk.

- Der er flere omega-3-fedtsyrer, mere E-vitamin og flere karotenoider i den økologiske mælk, fordi økologerne fodrer med en større andel af græs og bælgeplanter, forklarer forskningschef Jacob Holm Nielsen fra DJF, Århus Universitet.

Også smagen varierer, når køerne fodres forskelligt. De før-

ste undersøgelser peger på, at majs giver en sød smag, rød-kløver en bitter smag, hvidkløver en cremet smag og lucerne en fed eftersmag.

Smag slættidspunktet

Men enkelt er det ikke.

- Vi har blandt andet fundet ud af, at slættidspunktet og planternes udviklingstrin har betydning for smagen, forklarer Jacob Holm Nielsen, der oplever stor interesse for forsknin-

gen hos mejerierne.

Forskningen fortsætter de kommende år, hvor også behandlingen af mælken på mejeriet vil blive gransket.

- Vi skal blandt andet afprøve en ny pasteuriseringsmetode, hvor mælken opvarmes til 130-140 grader i under 0,2 sekunder. Den ser ud til at have effekt på bakterierne og bevarer samtidig mælken friskhed mere end den almindelige pasteurisering.

Rå Hinge til kræsne kunder

Det kræver både håndværk og hygiejne på topniveau, hvis man vil prøve kræfter med råmælksosten, som er blevet varetegnet for det økologiske gårdmejeri Hinge.

Mejeriet drives af Evald Vestergaard, der er formand for Økologisk Landsforening, og osten Rå Hinge, der er lavet af upasteuriseret mælk, er et godt eksempel på det voksende antal gourmetprodukter fra små øko-producenter.

Ved selv at producere og forarbejde mælken har Hinge skabt et produkt med en helt unik smag og historie, som opfylder kravene hos den voksende skare af kræsne men kvalitetsbeviste forbrugere.

Thise skyller Arla ud af Irma

De første københavnske butikker i Irma-kæden har helt udfaset Arla-mælken, da kunderne foretrækker økologisk mælk fra mindre mejerier som Thise.

- Dermed er Irma også det levende bevis på, at Arla ikke er monopolistisk, siger indkøbschef Hans Christian Ipland, Irma.

I øjeblikket har den økologiske mælk en andel på 83-84 procent af Irmas samlede mælkesalg, men Ipland tør ikke spå om, hvornår den sidste karton konventionel mælk ryger gennem kassen.

- Det afgør kunderne.

Der er gået ged i mejerierne

Anført af Søvind Mejeri og Løgismose har oste af fåre- og gedemælk udviklet sig til en voksende niche med gode indtjeningsmuligheder. Flere producenter har eget osteri, mens andre vælger at levere mælken til de mindre specialmejerier, som sælger gede- og fåreprodukter i både ind- og udland.

Ost af gede- og fåremælk er en lille niche i kraftig vækst.

Supermarkeder tørster efter økologi

Detailkæderne forventer fortsat vækst. Mejerierne leverer råvarerne til næsten halvdelen af det Ø-mærkede detailsalg

Af Jakob Brandt

De tre sværvægtede i dansk detailhandel, Coop, Dagrofa/SuperGros og Dansk Supermarked, oplever alle vækst i salget af økologiske mejeriprodukter i 2007, som nærmest har udviklet sig til et kapløb om at tilbyde kunderne mest mulig økologi.

Tilsammen kontrollerer trioen ca. 80 procent af kolonialmarkedet, og meldingen fra alle tre er entydige: Hvis de innovative

mejerier fortsætter med at udvikle nye spændende produkter, kommer der automatisk flere Ø-mærkede mejerivarer i danskernes indkøbsvogne i de kommende år.

Hos Coop, der har Thise Mejeri som hovedleverandør, står mejeriprodukter for næsten halvdelen af det samlede økologiske salg. Alligevel forventer kategorichef Lars Rasmussen, at væksten fortsætter.

Yoghurt og ost rykker

Kigger man på drikkemælken, har Coop i første halvår af 2007 oplevet en vækst på 10 procent, og i dag er der Ø-mærke på mere end hver fjerde mælkekarton på danskernes

morgenbord.

Markedet for specialmælk vokser i takt med, at nye typer egns-mælk, gårdmælk, marskmælk og biodynamisk mælk lander i køledisken, men diverse markedsanalytikere er enige om, at der er grænser for, hvor meget mælk danskerne kan drikke. Derfor er det også de mere forædlede produkter, der oplever den største relative vækst.

- Yoghurt er med til at trække salget op med en vækst på 20 procent, siger Lars Rasmussen.

Tendensen er mere tydelig for økologiske oste, som kun udgør fem procent af Coops ostesalg.

- Men her er væksten oppe på 50 procent, siger

kategorichefen.

Økologiens andel af Coop-salget af smør, blandingsprodukter og margarine har krydset 15 procent, og med en vækst på 15 procent peger alt i retning af, at mejeriprodukter også i mange år fremover vil agere lokomotiv for den økologiske omsætning.

Flere mellemmåltider

Hos SuperGros, der blandt andet er grossist for SuperBest- og Sparbutikkerne, er salget af økologiske mejeriprodukter det seneste år vokset med 12 procent.

- Vi er stort set gået frem på alle produkter, og jeg forventer en vækst på samme niveau i de kom-

mende år, siger produktchef Henrik Rendbøll, SuperGros.

Efter hans vurdering vil især mellemmåltider og mere forarbejdede produkter bidrage til øko-boomet, mens det nok bliver vanskeligt at øge salget af drikkemælk i samme takt.

Samme melding lyder fra indkøbsdirektør i Dansk Supermarked, Morten Petersen, der i lighed med SuperGros henter hovedparten af mejeriprodukterne hos Arla Foods.

- Overskriften økologi er noget, vi tror på, og jeg forventer, at den nuværende udvikling vil fortsætte, fastslår han.

Arla står foran økologisk offensiv

Selskabet har behov for yderligere 75 mio. kg økologisk mælk i de kommende år

Af Jakob Brandt og Gustav Bech Jensen

Det er kun et halvt år siden, at Arla-direktør Peder Tuborgh fastslog, at selskabet tidligst risikerede at melde udslagt af økologisk mælk i 2009.

Forbrugerne ville det anderledes, og om et par måneder er mælketanken tom, og Arla har indledt jagten på nye leverandører, som skal befæste selskabets økologiske førerposition.

Analysen har opgjort behovet til yderligere 75 mio. kg mælk, hvilket svarer til 70-75 mælkeproducenter.

- Det er det, vi går efter, men tallet kan altid ændre sig, og hvis ikke det er nok, må vi tage endnu flere ind, siger Peder Tuborgh, som aldrig har været i tvivl om kursen:

- På lang sigt tror jeg klippefast på, at forædlede varer altid kan betale sig, selv om det ikke ser sådan ud lige nu, siger han med adresse til et overoplyst verdensmarked, hvor priserne på konventionelle bulkvarer helt ekstraordinært har overhalet de økologiske priser.

Naturlig balance

Ifølge Arla-direktøren bliver det et kortvarigt fænomen, og det er helt uholdbart for et selskab med Arla Foods volumen at gå ud og ind af detailmarkedet for at score hurtige gevinster på spotmarkedet.

Peder Tuborgh mener, at Arla Foods som verdens største økologiske mejeri bør spille en vigtig rolle som lokomotiv for økologien.

- Går vi 6, 12 eller 18 måneder frem, vil markedet genfinde en naturlig balance. Forstået på den måde, at jo mere forædling og innovation man lægger i produkterne, jo bedre bliver forretningen. Derfor får den nuværende turbulens ingen indflydelse på selskabets langsigtede strategi.

Behov for buffer

- Vi har en positiv situation i både Danmark og Sverige, og vi forventer, at vi i løbet af et par måneder vil indsamle 95-97 procent af den økologiske mælk, siger Peder Tuborgh.

Udnyttelsesprocenten

er dermed langt over de 80 procent, som mejeriet altid har betragtet som maksimum.

- Det er alt for snert på, da der er behov for en betydelig buffer til at klare de store sæsonudsving i detailsalget.

Set gennem Peder Tuborghs optik er det tilfredsstillende, at 35 andelshavere med en samlet indvejning på 37 mio. kg allerede er villige til at lægge om til økologi.

Arla giver tryghed

Trods en beslutning om at fastholde øko-tillægget på 45 øre i 2008, er direktøren fortrøstningsfuld i

forhold til at at nå den ønskede tilvækst på 75 mio. kg mælk.

- Det primære er, at vi kan sikre de nye omlæggere afsætning for deres mælk. Den garanti er ikke til stede, hvis man går på spotmarkedet, fastslår direktøren, der vurderer, at debatten om klimaforandringer og miljø er med til at sikre økologien ekstra medvind.

- Men hvis økologien skal vokse yderligere, skal vi sikre os, at prisafstanden til de økologiske råvarer ikke bliver for stor, og det ser ud til, at vi har fundet et rimeligt niveau.

Arla Foods

- Arla har 317 økologiske mælkeproducenter i Danmark og et tilsvarende antal i Sverige.

- Den danske produktion udgør godt 300 mio. kg. I Sverige er knap halvt så stor.

- Målsætningen er at starte omlægning af 25 mio. kg mælk i 2007, og inden 2010 skal den danske volumenknapp have et vrid på yderligere 50 mio. kg.

Leif Friis Jørgensen med sit yngste 'barn', som er en helt ny gourmetost på basis af økologisk hømælk.

På den innovative mælkevej

I Sønderjylland bliver succes ikke kun opgjort i volumen og vækst

Af Jakob Brandt

Biodynamisk smør, aronidrik og ost lavet af 'hømælk' er tre aktuelle eksempler på højt forædlede produkter, som ifølge mejerichef Leif Friis Jørgensen skal være med til at sikre Naturmælks fortsatte vækst.

Da han kom til det lille sønderjyske mejeri for syv år siden, blev det meste af mælken solgt som råmælk til grossisterne. På det tidspunkt handlede det primært om at redde butikken efter tabet af FDB, som i en årrække var den altdominerende storkunde. Siden fulgte nogle vanskelige år, men en målrettet produktudvikling har sikret mejeriet ny medgang.

Bløde parametre

- Innovation er vejen frem. Man skal differentiere sig, og det er vigtigt, at du tænker udvikling i alt, hvad du gør. Derfor betragter jeg lige så meget Naturmælk som en udviklingsvirksomhed, siger Leif Friis Jørgensen, der kigger lige så meget på bløde parametre og et tæt tilhørsforhold til leverandørerne som på afregningspriser.

Med detailhandlens brede vifte af økologiske mælketyper er det hans

vurdering, at væksten i mejerisektoren skal forfølges i mere forædle produktkategorier.

Af samme grund har mange nye produkter forladt Naturmælks smørkerner og tappemaskiner de seneste fire år, hvor mejeriet har haft en årlig vækst i omsætningen på 20-25 procent.

Massiv vækst

Alene i løbet af det seneste år er leverandørkredsen vokset fra 27 til 35. Det har skabt flere flaskehalse i produktionen, og derfor indleder mejeriet i efteråret en tiltrængt til- og ombygning.

Men volumen er ikke et mål i sig selv, og mejerichefen advarer mod det vækstkapløb, som gennem mange år har præget det konventionelle landbrug.

- Vi har selv oplevet en voldsom ekspansion de seneste år, men vi har ikke det store behov for at vokse yderligere. Ved at specialisere os og satse på

Naturmælk

Alene det seneste år er antallet af andelshavere øget med otte.

Andelshavere: 35

Indvejning: 31 mio. kg.

Ansatte: 55

flere gourmetprodukter kan vi derimod skabe nye markeder, hvor vi ikke bare kannibalerer kollegerne.

Vital mælk

- De konventionelle landmænd koncentrerer sig om ydelsen, fedt og protein, fordi det er det, de får afregnet efter, og det har devalueret mælken. Mange års ensartet fodring af køerne har skabt en ensartet mælk, pointerer Leif Friis Jørgensen.

For fire år siden tog

Naturmælk et skridt i den anden retning. Andelshaverne skulle ændre på køernes menukort og tilføje mælken nye smagsnuancer ved at så urter i græsmarkerne.

I øjeblikket kører Naturmælk forsøgsproduktioner hos to leverandører, som primært fodrer køerne med græs og hø.

- På den måde får vi det bedste med hjem fra marken, og ved at sikre et højt indhold af vitaminer og mineraler sikrer vi, at mælken er så vital som muligt. Du får en helt anden råvare at arbejde med, fastslår Leif Friis Jørgensen, der har lavet den første lovende prøveproduktion af en langtidsmodnet fast høst.

- Det bliver en unik gourmetost. Vores grand cru-ost, spår mejerichefen, som har fået støtte til et innovationsprojekt, der skal undersøge mulighederne for at lave andre kvalitetsprodukter på basis af hømælken.

Nabolandene køber stort ind

Både Arla og Thise forventer størst vækst på de nære eksportmarkeder

Af Jakob Brandt

Det er ikke kun danskerne, der har tunet smagsløgene ind på økologi, så i takt med at det modne danske marked nærmer sig et mæthedspunkt, har mejerierne med succes rettet blikket mod udenlandske kølediske.

Og det er ikke mindst tyske og engelske forbrugeres smag for danske mejeriprodukter, der er årsagen til, at verdens største økologiske mejeri, Arla Foods, i løbet af mindre end to år er gået fra en massiv overproduktion til at være tæt på tørlagt.

I dag afsætter Arla ca. halvdelen af den økologiske produktion i udlandet, og når eksporttallene bliver gjort op til november, forventer selskabet i kraft af en aftale med discountkæden Lidl at have femdoblet eksporten til Tyskland siden april 2006.

- Økologi er efter min opfattelse den rene og enkleste historie at fortælle i udlandet. Men hvor stor økologiens andel af markedet bliver, får I mig ikke til at sige noget om, fastholder Arla-direktør Peder Tuborgh.

Mejerierne vejer tungest

I 2005 udgjorde den samlede danske eksport af økologiske produkter godt en kvart mia. kr. Heraf

udgjorde mejeriprodukter ca. en tredjedel, men i lighed med mejeribranchen forudser eksportchef i Økologisk Landsforening, Klaus Bentzen en markant vækst.

- Jeg forventer, at eksporten er tredoblet i 2010, og jeg er ikke i tvivl om, at mejeriprodukter kommer til at veje endnu tungere i statistikken end i dag.

Hans optimisme bygger blandt andet på meldinger fra detailkæder i nabolandene, som især efterspørger mere forædlede produkter som smør og ost.

Thise-oste til USA

Udlandet har allerede fået øjnene op for Thise Mejeri, som skal levere det smørbare blandingsprodukt Jersey Spreadable til to af Englands største detailkæder, mens verdens største økologiske supermarkedskæde, Whole Foods, vil føre to Thise-oste i samtlige amerikanske butikker.

- Den voldsomme vækst på hjemmemarkedet har i de seneste år drænet os for mælk, så vi ganske enkelt ikke har haft tilstrækkelige mængder til at øge eksporten, siger salgsdirektør Mogens Poulsen, Thise.

Efter en større ombygning og aftale med 15 nye leverandører fra januar 2008 får han i fremtiden mere brug for sit pas, da mejeriet forventer at fire-doble eksporten, som i dag kun udgør 6-7 procent af omsætningen.

FOTO: JAKOB BRANDT

Basic-kæden i Tyskland har i dag flere danske produkter på hylderne, bl.a. fra Thise Mejeri.

Naturmælk har det seneste år øget antallet af andelshavere med otte, men mejeriet har sat en øvre grænse ved 40 andelshavere og en samlet indvejning på 40 mio. kg.

FOTO: KAREN MUNK NIELSEN

Økologiske mælkeproducenter tjener mest, men forskellen snævrer ind i disse år, hvor stigende kornpriser fordyrer foderet. Økonomer vurderer dog, at den økologiske mælkeproduktion fortsat vil være konkurrencedygtig de kommende år.

Økologer tjener mest

Regnskaberne taler deres tydelige sprog. Der er god økonomi i økologisk mælk

Af Karen Munk Nielsen

Økologiske mælkeproducenter tjener mere end deres konventionelle kolleger. Det har de gjort i mange år, og det seneste regnskabsår, 2006, var ingen undtagelse. Det fremgår af en helt frisk regnskabsanalyse fra Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret.

For stor race er forskellen 130.000 kr. i økologernes favør, mens jerseyes forspring er omkring 60.000 kr. i driftsresultat. Det er lidt mindre end året før, for de stigende priser på økologisk foderkorn begyndte så småt at gøre sig gældende i 2006, og økologiske mælkeproducenter har derfor ikke haft samme fremgang i 2006 som konventionelle.

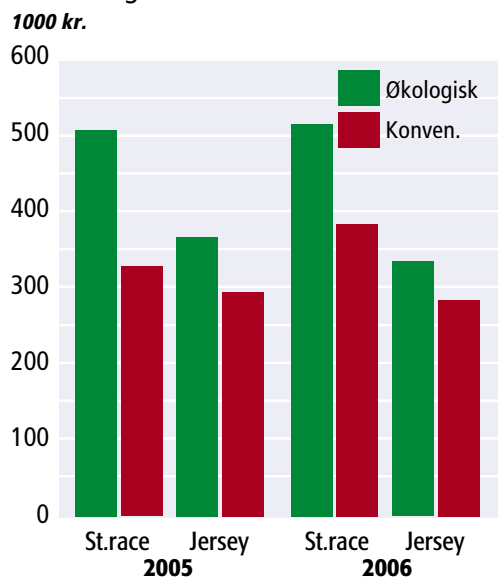
Festen fortsætter

- Jeg glæder mig over, at det er en bedre forretning at være økologisk mælkeproducent, og umiddelbart er der ikke noget, der tyder på, at det ændrer sig de kommende år, siger økologichef Søren Nilausen, Landscentret Økologi.

En af måderne at gøre kvægbrugernes økonomi op på er lønningsevnen, en beregnet timeløn til ar-

Store racer bedst

Driftsresultatet på økologiske kvægbrug er 25-50 procent højere end på konventionelle. Besætninger af stor race giver det bedste afkast.

Kilde: Produktionsøkonomi Kvæg 2007, Dansk Landbrugsrådgivning.

Nøgletal for malkekvæg

Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret har analyseret regnskaber fra 101 økologiske bedrifter med køer af stor race.

	60-120 køer	120-240 køer
Årskøer	91	141
Areal, ha	115	177
Ydelse, kg EKM leveret	8.267	8.203
Mælkepris, kr./kg	2,46	2,47
Driftsresultat, kr.	501.000	665.000
Driftsresultat konv., kr.	440.000	491.000

Kilde: Landbrugsets driftsresultater 2006, Dansk Landbrugsrådgivning.

bejdskraften på bedriften. Ifølge tal fra Dansk Landbrugsrådgivning har økologernes timeløn de seneste ni år ligget 20-40 kr. over konventionelle mælkeproducenters.

Færre køer, samme resultat

Sammenligner man økologiske og konventionelle besætninger af samme størrelse, er driftsresultatet på de økologiske bedrifter omkring 70.000 kr. større end på de konventionelle. Det fremgår af en regnskabsanalyse fra Landscentret i Skejby i juni, der omfatter 101 økologiske landbrugsregnskaber fra besætninger med stor race. Sagt på en anden måde kan økologer tjene det samme som konventionelle med færre køer. I den aktuelle analyse gav 90 økologiske malkekøer i 2006 samme afkast som 140 konventionelle.

Besætningerne vokser

Økologiske bedrifter med 60 til 120 malkekøer opnåede et driftsresultat på 501.000 kr. Det er en stigning på 31.000 kr. fra året før. De større bedrifter med mellem 120 og 240 køer øgede driftsresultatet fra 608.000 kr. i 2005 til 665.000 i 2006.

Årsagen til den positive udvikling i 2006 var flere køer i stalden, højere ydelse og større areal, som fuldt ud opvejede et gennemsnitligt fald i mælkeprisen på en tiøre.

Væk med overflødig medicin

Økologiske køer er generelt sunde og har lavere behandlingshyppighed end andre

Af Karen Munk Nielsen

Medicinforbruget i økologiske malkekvægsbesætninger nærmer sig i praksis en fjerdedel af forbruget i konventionelle besætninger. Det vurderer dyrlæge og forsker Torben Bennedsgård fra Århus Universitet, som gennem en årrække har fulgt og forsket i de økologiske køers sundhed.

- Antallet af behandlinger er markant mindre, og økologerne behandler også i kortere tid, så medicinforbruget er meget lavt, konstaterer han.

Han understreger, at det lave medicinforbrug tilsyneladende ikke fører til ringere sundhed eller velfærd i besætningerne. Celletallet er gennemsnitligt, og økologerne udsætter ikke flere køer i utide. Tværtimod er der en lille tendens til, at økologiske køer bliver lidt ældre end konventionelle. Til gengæld er der måske lidt flere trepattede køer i de økologiske besætninger.

Halverede medicinforbruget

Det var 21 økologiske mælkeproducenter fra Thise Mejeri, der i 2005 ved fælles hjælp viste vejen ved at halvere antallet af dyrlægebehandlinger i

deres besætninger. Uden at gå på kompromis med dyrenes sundhed og velfærd skar de voldsomt ned på dyrlægeforbruget og erstattede medicin med opmærksomhed og forebyggelse. Det skete i såkaldte staldskoler, hvor landmændene udvekslede ideer og erfaringer og gav hinanden gode råd. Rutiner blev lavet om, mure væltet, hygiejnen højnet og opmærksomheden indstillet på skarpt.

Resultatet var så interessant, at yderligere 54 økologiske mælkeproducenter siden har deltaget i lignende staldskoler med det ene formål at udfase overflødig brug af antibiotika.

- De gode ideer spredes meget hurtigt blandt økologer, og de er ikke bange for at lave om på tingene, hvis der er problemer, lyder skudsmålet fra projektleder og konsulent Thorkild Nissen, Økologisk Landsforening.

Nu gælder det kalvene

Og problemer er der fortsat. Thorkild Nissen peger på kalvesundheden som det næste store slag, der skal slås. En manual, der kan afsløre, hvor velfærd i kalvestalden holder, er udarbejdet, og Økologisk Landsforening og Landscentret, Økologi vil i den kommende sæson udbyde staldskoler med kalvesundhed som emne.

Virkningen holder

Thise Mejeri satte i 2004 fokus på forbruget af antibiotika. En gruppe leverandører hjalp hinanden med at højne sundheden og skære overflødige behandlinger væk. To år senere har disse leverandører fortsat et ekstraordinært lavt behandlingsindeks, viser en aktuel opgørelse.

Behandlinger pr. 100 årskøer

	Yverbetændelse	Andet
Thise, projekt	8	
Thiseleverandører	16	
Andre økologiske	23	9
Konventionelle	43	17

Kilde: Torben Bennedsgaard, DJF, Århus Universitet

